

Haukugler i hopetall!

En av høstens store slagere har vært de enorme mengdene med haukugle i hele Hordaland. Har vi noensinne opplevd maken?

FRODE FALKENBERG

Haukuglas opptreden er i stor grad knyttet til tilgangen på smånagere, både i og utenfor hekkesesongen. Arten har utpregete nomadiske trekk, og begir seg gjerne ut på lange forflytninger for å finne gode forekomster av smånagere. Når nærings-tilgangen et sted svikter, legger de ut på tur for å finne nye gode jaktmarker. Haukugla kan også hekke litt hvor som helst, så lenge det er mat i området den finner passende. I Hordaland foreligger to hekkefunn. Begge etter gode forekomster av arten høstene før, henholdsvis i 1984 (Askøy) og 2014 (Kvam).

Tidenes beste høst?

De siste tre månedene har vært spesielle, med antall de fleste av dagens fuglekikkere ikke har opplevd før i Hordaland. Det har vært mange gode haukugleår, spesielt i løpet av de siste ti åra, men ingen av dem har nådd årets høst til knærne. Noen ornitologer

vil trolig minnes høsten 1983 som selve haukugleåret i Norge, men hvilken av disse høstene, 1983 og 2016, var egentlig det "beste" året?

Datagrunnlang

Rapportering av funn til artsobservasjoner.no har i dag en naturlig del av mange fuglekikkere sin daglige rutine. Det gjør at vi får god innsikt i artenes fenologi og vandringer. Denne eller tilsvarende ressurser var ikke tilgjengelige i 1983, så direkte sammenligning av data er ikke mulig. Det ble heldigvis laget en omfattende (til 1983 å være) sammenstilling av funn fra Hordaland denne høsten og videre inn i 1984 (Jacobsen 1984: Haukugleinvasjonen i Hordaland høsten 1983. Krompen side 132-135.). Artikkelen baserer seg i første rekke på funn som i liten grad ble vurdert i forhold til gjengangere i materialet. Tallmaterialet fra høsten 1983 er oppsummert i figuren på neste side.

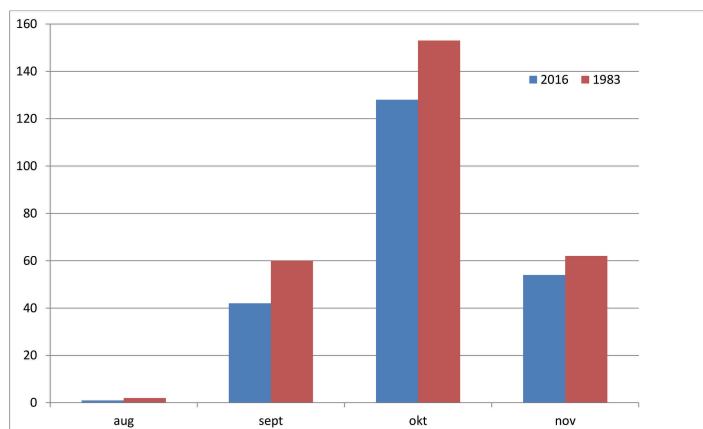

Haukugle fra Høylandstoska i Etne 4. oktober 2016. Foto: Terje Håheim.

Denne artikkelen sammenligner data fra Jacobsen (1984) med observasjonsmateriale samlet inn fra artsobservasjoner.no for høsten 2016. Materialet er kvalitetssikret av LRSK Hordaland, og kun opplagte gjengangere er utelatt.

Figur: Observasjoner av haukugle i perioden august til november 2016 (blå kolonner) og 1983 (røde). Vi merker oss at i løpet av denne perioden ble det faktisk registrert flere observasjoner av haukugle i 1983 enn i 2016.

Høsten 1983 og 2016

Allerede i slutten av august i år ble en haukugle observert på Kvamsskogen i Kvam kommune, Datomessig var dette på linje med høstens første i 1983, da det ble sett ei haukugle i august i både Lindås og Modalen. 5. september dukket nestemann i 2016 opp, like ved Ulriken i Bergen. Startskuddet var gått og antallet økte for hver dag som gikk.

I likhet med for 33 år eskalerte tallene gradvis

gjennom september. Den store forskjellen denne måneden på de to åra var at i 1983 var det i første rekke indre strøk som kunne skilte med ugler, mens det i år var en mer vestlig forekomst.

Da vi kom til oktober eksploderte det begge høstene, og i 2016 ble hele 128 ind. rapportert, mot imponerende 153 i 1983. Forekomstene denne måneden de to åra var relativt lik med hensyn til geografi, men vi merker

oss at Radøy hadde godt med haukugler i år, mot ingen i oktober 1983. Den gang var det Sveio som fikk et innsig som vi ikke har dokumentert i år.

Siste måned i denne oppsummeringen er november. Denne måneden var mer lik september for begge åra, og tallene falt betydelig i forhold til i oktober. De største forskjellene mellom årene i denne måneden var igjen en mer vestlig forekomst i 2016.

Kommune	aug.16	aug.83	sep.16	sep.83	okt.16	okt.83	nov.16	nov.83
Askøy			4		4	1		
Austevoll						1		
Austrheim			3	1				
Bergen			10	1	21	14	15	8
Bømlo			1		1	2	3	
Eidfjord				2	2	5	1	2
Etne				1	5	1	2	
Fedje			1	3				
Fjell							1	
Fusa								
Granvin						2		
Jondal						2		
Kvam			3	3	5	12	2	8
Kvinnherad			1			4	1	1
Lindås		1			2	2		1
Masfjorden			1		1	1	1	
Meland						2	2	
Modalen		1	1			4		1
Odda			2	13	29	37	10	13
Os				8		4		1
Osterøy				3		1		
Øygarden			5	1	3	1		
Radøy			2		20		10	
Samnanger			1	1	1		1	
Stord/Fitjar					4	1		1
Sund				1		4	1	
Sveio				6	1	13		7
Tysnes				1				
Ullensvang			2	3	11	23	3	12
Ulvik			2	2	1			
Vaksdal					2	2		1
Voss	1		3	10	15	14	1	6
	1	2	42	60	128	153	54	62

Tabell: Kommunevis fordeling av haukugleobservasjoner i perioden august til november i 1983 og 2016. Vi ser at det ble funnet flere fugler i alle de inkluderte månedene i 1983.

Haukugle ved Tjeldstø i Øygarden, oktober 2016. I forhold til i 1983 var det betydelig flere haukugler i ytre strøk av Hordaland i 2016. Foto: Julian Bell.

Diskusjon

Hvor årets ugler kommer fra er vanskelig å si, men deler av Fennoskandia opplevde uvanlige tall av arten i løpet av høsten. Resten av Sør-Norge ble også beåret med uvanlig mange haukugler i år, men det har vært vanskelig å vurdere om uglene kommer nord-, øst- eller sørfra. Innvandringsveien er sannsynligvis en kombinasjon av de to sistnevnte, altså fra øst og sør.

Generelt ser vi at forekomsten i 2016 har et noe mer vestlig tyngdepunkt enn i 1983. Begge høstene var det flest ugler i hardangerregionen, med

169 ind. i 1983 og 93 i 2016. Både i Midthordland og Nordhordland ble det observert betydelig flere ugler i 2016 enn i 1983 (~50 % økning). I Sunnhordland derimot, ble dobbelt så mange ugler sett i perioden i 1983 sammenlignet med i år.

I 2016 har ugler blitt observert i de fleste habitater der det finnes skog. I lavlandet har mange ugler blitt sett i tilknytning til innplantet eller naturlig barskog, kombinert med en nærhet til kulturmarksområder. I høyereliggende strøk har de blitt funnet i mange former for miljøer,

men vi har ikke fått rapporter fra snaufjellet.

Antall individer

Det er ingen tvil om at det har vært stor gjennomtrekk av ugler begge høstene. Samtidig er det en kjennsgjerning at flere av fuglene oppsummert i figuren og tabellen er gjengangere. Vi estimerer forekomstene til å ligge på hhv. ca. 200 ind. i perioden i 2016, og ca. 250 ind. i 1983.

Det vil si at 1983 faktisk fortsatt består som den store haukuglehøsten i Hordaland.